

Getuigenissen rondom een sloop

RAARHOEK. MIEK SMILDE. UITGEVERIJ DE ARBEIDERSPERS. ISBN 978 90 295 7376 4. PRIJS € 19,95.

Raarhoek laat zich lezen als een kleine geschiedenis van de psychiatrie. In dit boek beschrijft Miek Smilde (1966) de afbraak van de Sint Franciscushof in Raalte. In 2008 begon de sloop van het psychiatrisch centrum waarvoor 45 jaar eerder de eerste spade de zompige bodem inging van het terrein dat Raarhoek heette. In 1966 kwamen de eerste patiënten. Voor haar boek heeft Smilde veelvuldig gesproken met medewerkers, patiënten, maar ook Raaltenaren en boeren die vanaf hun land uitkeken op de Hof. En al die verhalen heeft ze in een prachtig relaas weten te bundelen.

Miek Smilde is de dochter van Jan Smilde die van 1974 tot 1986 directeur-geneesheer was van de Franciscushof en als zodanig is ook zij een vroege getuige. Zo beschrijft ze een ontspannen zondag als de familie net aan tafel zit. Dan gaat de telefoon. Iedereen valt stil, want: 'Niemand belde op

zondag. Niemand belde met Kerst of op Eerste Paasdag. Niemand, behalve het ziekenhuis.' Vader liep naar de telefoon en zuchtte diep voor dat hij opnam. Even later was er zekerheid: zelfmoord. Zo wist dochter Miek door het werk van haar vader al heel vroeg dat je voor de dood kon kiezen. De zelfmoorden door de jaren heen hebben haar vader getekend, daarvan is ze overtuigd. Voor haar is hij een belangrijke getuige. Hij vertelt over de tijd van voor de anti-psychotica. Dan kwamen patiënten zondagochtend in de mis en riep er een plotseling: 'Godverdomme!' Een tweede en derde volgden. Een jaar later had het anti-psychoticum Largactil zijn intrede gedaan en zat iedereen muistil in de kerk.

In 2008 en 2009 treft Miek Smilde patiënten die zij nog kent uit haar jeugd, zoals Mathilde. Het verhaal ging dat Mathilde ooit met haar kinderen een kanaal in was gereden. Alleen zij overleefde en sindsdien liep ze met een kinderwagen vol poppen. In 2009 ziet Smilde haar, liefdevol in de weer met haar poppen. 'Mathilde, hoe is het met je kinderen?' Mathilde reageert stuurs: 'Het zijn mijn kinderen niet. Het zijn maar gewoon poppen hoor.' Zij is een van de patiënten die tientallen jaren op de Hof verbleven. Deze groep van langblijvers vindt na de sloop onderdak in Raalte zelf, anderen worden verhuisd naar de stad, naar Zwolle.

Voor lang niet iedereen blijkt de vermaatschappelijking een succes. Sommigen kwijnen weg in hun nieuwe privé-onderkomens, verlangend naar de mooie landelijke omgeving van Raarhoek. Anderen leven juist op nu ze meer privacy hebben. Smilde beschrijft het nuchter, in rake bewoordingen. Hoe arbeidstherapie en creatieve therapie vrijwel uit de dbc's zijn verdwenen. Hoe in de jaren '60 en '70 wel erg strak werd ingezet op arbeid: hele dagen, weken, waren patiënten bezig met productiewerk. En hoe binnen de Franciscushof al heel vroeg het ideaal bestond om patiënten weer buiten de muren van het gesticht te krijgen en buurtgenoten te betrekken bij het gebeuren in de Hof. Dat ideaal is maar zeer ten dele gerealiseerd en dat weet Smilde mooi in beeld te brengen. De Franciscushof is gesloopt, maar herleeft dankzij *Raarhoek*. (STEF VAN DELFT)